

بازشناسی تأثیرات و مفاهیم اسلامی بر معماری و شهرسازی ایران

مؤلف:

سعید حسن پور کمر

دانشجوی دکتری معماری، گروه معماری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران.

عضو باشگاه پژوهشگران جوان و نخبگان، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تبریز.

S.hasanpuor@yahoo.com

۱۳۹۸

سرشناسه	:	حسن پور لمر، سعید، ۱۳۶۸ -
عنوان و نام پدیدآور	:	بازشناسی تأثیرات و مفاهیم اسلامی بر معماری و شهرسازی ایران/مؤلف حسن پور لمر.
مشخصات نشر	:	تهران: نشر بید، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	:	۱۶۶ ص.
شابک	:	۷ - ۴۳ - ۶۵۹۲ - ۶۲۲ - ۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	:	فیا
یادداشت	:	کتابنامه.
موضوع	:	شهرسازی -- ایران -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	:	City planning -- Iran -- Religious aspects -- Islam
موضوع	:	معماری اسلامی -- ایران
موضوع	:	Islamic architecture -- Iran
رده‌بندی کنگره	:	BP۳۳۲/۸۲۲/ب ح ۱۳۹۸
رده‌بندی دیویی	:	۲۹۷/۴۸۷
شماره کتابشناسی ملی	:	۵۶۳۲۳۳۳

انتشارات بید

تهران، میدان انقلاب، خیابان کارگر جنوبی، کوچه ...، پ. م. ۱۲

شماره ۲۷، واحد ۱۲

تلفن: ۰۹۰۲۴۸۶۸۹۵۶ - ۶۶۴۷۹۶۱۵ - ۶۳۷

بازشناسی تأثیرات و مفاهیم اسلامی بر

معماری و شهرسازی ایران

مؤلف: سعید حسن پور لمر

• چاپ اول: ۱۳۹۸ • شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه • ناشر: بید

شابک: ۷ - ۴۳ - ۶۵۹۲ - ۶۲۲ - ۹۷۸

قیمت: ۲۲۰۰۰ تومان

تمامی حقوق این اثر محفوظ است.

فهرست مطالب

۹	درآمد.....
۱۱	فصل دوم: کلیات ظهوریت و ماهیت اسلامی شهری، ایرانی اسلامی.....
۱۲	مفهوم لغوی شهر:.....
۱۲	عوامل شکل دهنده شهر:.....
۱۵	عوامل اثرگذار بر ساختار اصلی و شکل گیرنده شهر اسلامی:.....
۱۵	روبروهای معاصر با مفهوم شهر اسلامی:.....
۱۶	عناصر تشکیل دهنده شهرهای اسلامی:.....
۱۸	تأثیرپذیری از مبانی نظری اسلام و بررسی آن در شهر تاریخی ماسوله:.....
۲۰	چگونگی تشرف مردم ماسوله به اسلام:.....
۲۰	فضاهای موجود در معماری ایرانی اسلامی.....
۲۱	اصول شهر ایرانی اسلامی از دیدگاه معاصر اسلام: محمد کریم پیرنیا و برخی از آیات شریفه قرآن کریم و بررسی آن در شهر تاریخی ماسوله:.....
۲۱	مردم‌واری:.....
۲۱	پرهیز از یهودگی:.....
۲۲	نیازش:.....
۲۲	خودبستگی:.....
۲۳	درون گرایی:.....
۲۴	بررسی رویکرد هشتی (فیلتز) در خانه‌های ماسوله:.....
۲۷	تأثیرات فرهنگی اسلامی بر طبیعت و محیط‌زیست:.....
۲۷	دیدگاه ایرانیان پیش از اسلام بر طبیعت:.....
۲۷	پس از ظهور اسلام ورود آن به ایران.....
۲۸	حمایت اسلام از محیط‌زیست:.....
۲۹	تأثیر فرهنگ اسلامی بر نحوه‌ی شکل‌گیری شهر تاریخی ماسوله:.....
۳۰	واژه فرهنگ:.....
۳۱	برنامه‌ریزی شهری و مقررات در شهرهای اسلامی:.....
۳۱	تمدن، شهرنشینی، فرهنگ:.....
۳۲	فرهنگ و ارتباطات بین فرهنگی:.....

۳۳	بررسی بافت و منازل مسکونی شهر تاریخی ماسوله با شاخص های قدسی مسکن:.....
۳۳	فرهنگ درون گرایی و اشارات درون گرایی و حفظ حریم های خصوصی از منظر قرآن کریم:.....
۳۴	تأثیر گذاری فرهنگ بر سیمای شهری (تزئینات معماری) شهر تاریخی ماسوله:.....
۳۶	رویکردهای مختلف به فرهنگ:.....
۳۷	رویکرد جامعه شناختی و روان شناختی:.....
۳۷	رویکرد فلسفی:.....
۳۷	معماری و فرهنگ:.....
۳۸	تأثیر هویت فرهنگی بر معماری:.....
۳۸	تعامات محیط های مصنوع (انسان ساخت) و فرهنگ:.....
۳۹	معماری ایران، تزئینات، فرهنگ:.....
۴۰	مفهوم فرهنگ اسلامی و تحقق آن در نمای شهر ایرانی:.....
۴۱	انواع تزئینات بکار رفته در معماری اسلامی:.....
۴۱	بازشوها و جبهه ها (تأثیر) بارز فرهنگ های مختلف در ساختار آن ها) در شهر تاریخی ماسوله:.....
۴۲	بررسی اصول و ضوابط های تزئینات (زرتشتی، میتراییسم) در تزئینات شهر تاریخی ماسوله:.....
۴۳	وجود آینه و اجسام منعکس کننده نور در جداره های بناهای شهر تاریخی ماسوله:.....
۴۶	منابع:.....
۵۳	تجلی هویت اسلامی بر معماری مساجد - ایران - اسلامی: مطالعه موردی شهر تاریخی یزد، ایران.....
۵۳	هویت شهر:.....
۵۳	هویت:.....
۵۵	شهر اسلامی:.....
۵۷	ساختار زندگی شهری در ایران دوره اسلامی:.....
۵۹	شهر تاریخی یزد:.....
۶۳	نتیجه گیری:.....
۶۵	منابع:.....
۶۹	تأثیر بناهای مذهبی بر سیمای شهری، نمونه موردی تأثیر آرسن شیخ صفی الدین اصفهانی: محله ی گازران.....
۶۹	واژه سیمای شهری:.....
۶۹	بناهای مذهبی:.....
۷۰	آرسن:.....
۷۰	شناخت مزار شیخ صفی الدین:.....
۷۱	سیمای شهر و عوامل سازنده آن:.....
۷۳	مبانی طراحی محلات در شهرهای اسلامی:.....
۷۴	اهمیت و نقش نمادها و نشان ها در مناظر شهری:.....
۷۵	اصول مشترک در سیمای شهرهای مذهبی:.....
۷۶	نتیجه گیری:.....

منابع.....	۷۸
فصل دوم بررسی امکان‌های فرهنگ شهری اسلامی، اسلامی و شریازی.....	۷۹
بررسی اثرگذاری فرهنگ و هنر اسلامی در معماری و شهرسازی.....	۸۰
مفهوم فرهنگ.....	۸۱
مفهوم هنر اسلامی.....	۸۳
تأثیر فرهنگ اسلامی بر معماری امارات متحده عربی.....	۸۴
نتیجه‌گیری.....	۸۸
منابع.....	۹۰
فصل سوم تأثیرات سبک‌های مختلف بر هنر اسلامی.....	۹۱
بررسی بازتاب‌ها و مضامین قرآنی در هنر و معماری اسلامی.....	۹۳
قرآن و هنر.....	۹۳
ذات و دینی اسلامی.....	۹۴
هنر هندسی اسلامی: رمز حقانیت عدالت خداوند.....	۹۵
هویت اسلامی: آثار معماری.....	۹۷
انعکاس معنا (الامی) بر طراحی معماری.....	۹۹
جنگونگی تحقق هویت اسلامی در طراحی معماری.....	۱۰۰
نتیجه‌گیری.....	۱۰۱
منابع.....	۱۰۲
فصل چهارم بررسی تأثیرات آموزه‌های اسلامی در بافت‌های شهری.....	۱۰۳
بررسی رعایت حقوق همسایگان در دین مبین اسلام بر مبنای کلام حضرت سجاد: از منظر صحیفه سجاده.....	۱۰۵
مفهوم همسایه.....	۱۰۵
دعای امام سجاد: درباره همسایگان و دوستان.....	۱۰۸
نتیجه‌گیری.....	۱۰۹
منابع.....	۱۱۰
شناخت و بررسی رعایت حقوق محیط‌زیست در شهر اسلامی بر مبنای کلام حضرت علی: از منظر نهج الفصاحه.....	۱۱۱
محیط‌زیست در اسلام.....	۱۱۲
وظیفه حکومت اسلامی درباره حقوق اجتماعی محیط‌زیست.....	۱۱۴
آبادگری در دین اسلام.....	۱۱۵
جلوگیری از آلودگی محیط‌زیست با توجه به دستورات دینی.....	۱۱۸
نتیجه‌گیری.....	۱۱۹
منابع.....	۱۲۱
شناخت مفاهیم حقوق شهروندی در شهر اسلامی از منظر کلام حضرت علی: در نهج البلاغه.....	۱۲۲

۱۲۲.....	شهر:
۱۲۳.....	منهوم شهروندی:
۱۲۴.....	اصول ۶ گانه ابتدایی جهت برقراری حقوق شهروندی در شهرهای اسلامی:
۱۲۵.....	اصل مساوات و برابری مهم ترین مقوله در حقوق شهروندی:
۱۲۵.....	اصل امنیت:
۱۲۵.....	بررسی محورهای حقوق شهروندی از منظر کلام حضرت علی: در نهج البلاغه:
۱۲۵.....	حقوق مدنی:
۱۲۶.....	حقوق دینی:
۱۲۶.....	آزادی عملکرد فردی:
۱۲۶.....	آزادی مسکن و محل سکونت:
۱۲۷.....	آزادی معیشت:
۱۲۹.....	آزادی مذهب:
۱۳۰.....	آزادی بیان:
۱۳۱.....	آزادی اقتصادی سبک زندگی فردی (حقوق اجتماعی):
۱۳۲.....	حقوق سیاسی (اجتماعی) فاهی (حکومت، مسکن، شغل):
۱۳۲.....	آزادی سیاسی:
۱۳۳.....	آزادی در مسکن:
۱۳۴.....	آزادی انتخاب و انتصاب در شغل:
۱۳۶.....	حق آزادی در داشتن مال:
۱۳۶.....	حق آزادی مذهبی:
۱۳۶.....	نتیجه گیری:
۱۳۸.....	منابع:
۱۴۰.....	بررسی عوامل ایجاد امنیت اجتماعی و رفاهی در سوره بقره از منظر قرآن کریم و فقه اسلامی:
۱۴۱.....	امنیت اجتماعی:
۱۴۱.....	امنیت اجتماعی در قرآن:
۱۴۲.....	رفاه اجتماعی:
۱۴۳.....	قرآن کامل ترین راهنمای زندگی:
۱۴۳.....	معرفی و بررسی محدوده پژوهش:
۱۴۴.....	سوره بقره و محتویات آن:
۱۶۲.....	نتیجه گیری:
۱۶۴.....	منابع:

درآمد

معماری در جهان اسلام یکی از بزرگ‌ترین جلوه‌های ظهور یک حقیقت هنری در کالبد مادی بشمار می‌رود. از لحاظ تاریخی معماری اولین هنری بشمار می‌آید که توانست خود را با مفاهیم اسلامی سازگار نموده، از طرف مسلمانان مورد استقبال قرار گیرد. معماری اسلامی به‌عنوان یکی از موفق‌ترین شیوه‌های معماری در تاریخ معماری جهان قابل بازشناسی است. در یک نگاه جامع‌نگر می‌توان پیوستگی ارزشمند و پویا را در بناهای اسلامی بازشناسی کرد که موجب شده تمامی آن‌ها در قالبی واحد با عنوان معماری اسلامی در کنار یکدیگر قرار گیرند. هنر و معماری ایران در طول تاریخ از تداوم به نظیری برخوردار بوده است، این هنر بیان‌کننده نحوه اندیشه جهان‌بینی، باورها و اعتقادات مذهبی و سنت‌های مردمان این سرزمین است. معماران ایرانی با توجه به موقعیت اقلیمی و جغرافیایی و موضوعات فرهنگی، این سرزمین پهناور ابداعات و نوع آوری‌های بسیار شگرفی را خلق کرده‌اند. به اعتقاد بسیاری از معماران و هنرمندان برجسته جهان، سبک معماری اسلامی-ایرانی یکی از الهام‌بخش‌ترین معانی است که این افراد برای ارائه آثار هنری خود در گوشه و کنار جهان همواره به آن مراجعه کرده‌اند. کتاب فوق با عنوان بازشناسی تأثیرات و مفاهیم اسلامی بر معماری و شهرسازی ایران؛ درواقع به بررسی مبانی نظری موجود در مورد چگونگی تأثیرات مفاهیم و موضوعات فرهنگی و مذهبی بر شهرهای ایرانی اسلامی می‌پردازد، در پژوهش حاضر تلاش گردیده است، بر اساس مطالعات کتابخانه‌ای- و میدانی در - بارفیلد به آن پرداخته شود؛ فصل اول با عنوان: تجلی و تبلور هویت و مفاهیم اسلامی بر شهرهای ایرانی- اسلامی، بر چگونگی تجلی هویت اسلامی بر معماری و شهرسازی ایرانی- اسلامی به‌صورت مکتوب در شهرهای ماسوله، یزد و محله گازران اردبیل پرداخته شده است؛ و در فصل دوم؛ به مباحث و نظریات در باب، بررسی و اثرگذاری فرهنگ و هنر اسلامی در معماری و شهرسازی به‌صورت موردی به تجلی و تجلی این مفاهیم در شهرهای فوق مدرن و اسلامی مصدر دویی و امارات متحده عربی پرداخته شده است؛ و در فصل سوم کتاب به؛ تأثیرات مفاهیم قرآنی بر هنر و معماری اسلامی و چگونگی متبلور شدن هویت اسلامی در آثار معماری و چگونگی تحقق هویت اسلامی در آثار معماری متجلی می‌گردد، مورد بررسی و نقد قرار می‌گیرد، و در فصل چهارم که فصل آخر کتاب است به بررسی تأثیرات آموزه‌ها- اسلامی (روایات، احادیث، قرآن) بر حقوق شهروندی و مباحث زیست‌محیطی برمبنای کلام حضرت سجاده؛ منظر و حیقه سجاده به موضوع حقوق شهروندی به‌طور ویژه به موضوع رعایت حقوق همسایگان در دین مبین اسلام خواهیم پرداخت و همچنین در بخش انتهایی فصل به شناخت و بررسی رعایت حقوق محیط‌زیست در شهر اسلامی برمبنای کلام حضرت محمد^۹ از منظر نهج الفصاحه خواهیم پرداخت.